

НАРЪЧНИК

ДОБРИ ПРАКТИКИ В

СЕКТОРА НА ТУРИЗМА

(вкл. форми на алтернативен
туризъм)

*Местна Инициативна Група
„Кирково-Златоград” -
в подкрепа на местното развитие*

Съдържание

ТУРИЗМЪТ В МЕРКИТЕ НА МИГ.....	4
ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ КИРКОВО-ЗЛАТОГРАД.....	6
МЕСТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ КИРКОВО-ЗЛАТОГРАД	9
ДОБРИ ПРАКТИКИ	19
1. Австрия – Пиелахтал - Екорегиян.....	19
2. Добра практика: Поддържане на местните традиции и занаяти – Италия.....	21
3. Добра практика Восъчни фигури –Великобритания.....	21
4. Италия – община Спечия	22
5. Мрежа от геопаркове	23
6. Община Луковит - Геопарк Искър Панега	25
7. Испания - област Навара, „Еко- туризъм в защитените зони”	26
8. Ирландия – община Клонакилти	27
9. Испания - Проект „Селски туризъм АМБЕР”	28
10. Полша – Долината Карпия	30
11. Финландия – Дивата Тайга.....	32
12. Малта - община Надур.....	33
13. Румъния - област Хатег и Национален парк Ретезат	35
14. Община Карлово - туристическа дестинация и интегрирани продукти.....	37
15. Добра практика Изграждане на етнографски музеи и музеи на специфични занаяти, Швейцария	38
16. Добра практика Туризъм и за хора с увреждания, Дания	39
17. Добра практика Популяризиране на дестинация чрез инициативата Европейска столица на културата.....	39
18. Добра практика Възможности в последната минута, Германия	39
19. Добра практика Развитие на пещерния туризъм в Родопите, България.....	40
20. Практика Аква хотел Златоград.....	41
21. Практика - Ваканционно селище Романтика – Кирково.....	42
22. Практика - Пансион /къща за гости/ „Bed & Bike“	43
23. Проект „Раят е на прага ти” – Фантастично колоездене, туризъм и още	44

Уважаеми Читателю,

Радваме се, на проявения от Вас интерес към настоящия Наръчник. Той споделя успешни практики в областта на туризма, включително форми на алтернативен туризъм. Нашата идея е чрез него да популяризираме част от успехите, трудностите и предизвикателствата, които съпътстват лицата, ангажирани с туризма - като собствен бизнес и като фактор за местно развитие. Освен това, нашата идея да мотивираме част от Вас да намерят нови идеи и решения, да провокират активност и увереност.

В Наръчника не само ще срещнете реални практики на конкретни хора. Тук са представени и възможности – за сдружаване и партньорство, за финансиране чрез МИГ и подхода Водени от общностите местно развитие (ВОМР), за използване ресурсите на територията, за иновативен маркетинг и технологии.

„Да участвам в подхода ВОМР за дейности в областта на туризма” - това е Възможност.

ТУРИЗМЪТ В МЕРКИТЕ НА МИГ

Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград включва мерки, насочени както директно към развитието на туризма, така и към допълнителните туристически услуги, способстващи развитието на туризма. Територията все още има неоползотворен потенциал за по-устойчиво развитие на туристическия сектор и инвестициите в това направление допълнително ще допринесат за съживяване на региона. Местната идентичност, традициите, културата и природното наследство са определени като силни предимства на територията. Инвестициите в културното и природно наследство допълват резултатите от дейностите за подобряване качеството на живот на населението, както и за развитие на туризма и ще допринесат за сплотяване на местната общност и съхраняване на нейната идентичност. От особена важност за този приоритет е опазване на материалното и нематериално културно наследство, както и насърчаване опазването на природното наследство.

Три от мерките и предвидените по тях процедури за прием на проектни предложения са директно ориентирани към Туризма:

Мярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“. Специфична цел на мярката е усвояването на потенциала за развитие на туризъм, съчетаващ природни и културни ценности и следните свързани с тази цел допустими дейности: Развитие на туризъм и туристически услуги; Развитие на услуги във всички сектори Развитие на занаяти (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности)

Мярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура. Мярката ще допринесе за подобряване на инфраструктурата, зоните за отдих и т.ч. Част от допустимите дейности, свързани с развитието на туристическия сектор са: Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура; Изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, вкл. мобилни такива, вкл. и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства

Мярка 7,5,1 - „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград“. Специфичните цели на мярката включват: „Насърчаване развитието на инфраструктура за развитие на туризъм, чрез подкрепа на обекти на местното природно, културно и историческо наследство и туристическа инфраструктура“ и „Съхранение на местната идентичност и култура, чрез възстановяване, опазване и развитие на местното културно наследство и традиции, и съхранение на природното наследство“. Мярката, комбинира допустимите дейности по мярка 7.5 на ПРСР дейности, които съответстват на целите на Регламент 1305/2013 –

мярка „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград “. Важен акцент в мярката е опознаването на местните традиции, опазване на материалното и нематериално културно наследство и насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство.

Предвидените дейности в мярката са иновативни за територията на МИГ Кирково - Златоград и очакванията към тях са да повишат разнообразяването на социалния и културен живот на населението.

Местното нематериално културно и природно наследство са един от най-силно изразените

сравнителни предимства на територията. Инвестициите по мярката ще допълнят резултатите от дейностите за подобряване качеството на живот на населението, както и за развитие на туризма и ще допринесат за сплотяване на местната общност и съхраняване на нейната идентичност.

Безвъзмездните средства, планирани по тези мерки на МИГ Кирково-Златоград са в размер на 1,96 млн лв. с процент на финансиране – 5%, 50%, 75% или, 100%. За 2019 г са подадени 42 проектни, предложения по тези мерки, от които одобрените са 19. За подробности следете условията за кандидатстване. <https://www.mig-kirkovo-zlatograd.com/index.php/priem-na-proekti>

ПОТЕНЦИАЛ ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ КИРКОВО-ЗЛАТОГРАД

Територията на Община Златоград и Община Кирково притежава културно-исторически и природни дадености в подкрепа за развитие на туризма.

КИРКОВО

Античния некропол и средновековната крепост и селище в местността Асара край с. Крилатица – обявено за паметник на културата.

- ♣ Тракийска крепост при връх Воатене.
- ♣ Антично селище при с. Загоричене.
- ♣ Скални тракийски гробници до с. Подкова и с. Веслец.
- ♣ Римска крепост при с. Остиново.
- ♣ Куполна гробница “Пунар кая” (Скалния кладенец) в района на с. Старейшино.
- ♣ Римски мостове в селата Дрангово, Тихомир, Лозенградци и др

Средновековна църква - с. Добромирци.

Джамията на седемте девойки (Еди къзларджамиси), с. Подкова, община Кирково. Обектът е недвижима културна ценности, възстановен е през 2009 г.

Голямото разнообразие, уникалните природни забележителности и съхранената природа, незасегната от негативните влияния на индустриализацията превръщат екотуризма в един от приоритетите за развитие на общината.

Скални обекти

Капещият камък (Дамла кая) В близост до куполната гробница (Пунар кая) край с. Старейшино (на около 300 метра от нея

СЕЛО БЕНКОВСКИ - ГЪБАТА, ЛЪВЪТ, СКАЛНА ГРОБНИЦА Гъбата се намира непосредствено край пътя за Златоград, в посока с. Добромирци (между селата Дедец и Добромирци), на около 1 км от с. Бенковски. Вижда се добре от пътя (от дясната страна). Разположена е пред внушителен скален комплекс. Изваяна е от природата в пясъчници. Има височина 2 м, а гуглата е с диаметър 3 м. Обявена е за природна забележителност през 1982 г., като защитената площ е 0.2 дка. Лъвът се намира северозападно от с. Бенковски, в посока с. Китна, вляво, преди моста над р. Върбица. Най-добре се забелязва от самия мост (или в неговия край), ако се погледне в обратна на движението посока. Пред фигурата има метален бункер. Това е скална форма, която в резултат на външните земни сили – вода, слънце и вятър е придобила причудлива форма, напояща полегнал лъв (лъвица). Изваяна е в едрозърнест пясъчник. Обявена е за защитен обект през 1982г. Местните хора я наричат “Дупчения камък”. Намира се в близост до пътя за с. Мъглени, вдясно от шосето, на около 300 м след последните къщи на мах. Веслец. Гробницата е ограбена още в древността. Куполът е пробит

допълнително и така се е образувало провирало. Хората вярват в лековитата сила на мястото и често търсят там лек за болки, които “идват и си отиват” (ревматизъм, шарка, стресови неврози и др.). След като се промушат 3 пъти през отвора (отдолу – нагоре), те оставят част от дреха на близкото дърво с надежда болестта да остане там.

СЛОНЪТ Оригинална форма на изветряне, изваяна в пясъчници. Намира се в района на с. Каялоба, малко след находището на пърнари – след Джамимахле (Махалата с джамията), на около 300 м (след втория завой). Удивително напомня фигурата на слон, особено ако се погледне от изток. “Хоботът” оформя сводообразна дупка, използвана от местните хора като лечебно провирало. По околните борови дървета могат да се видят окачени конци, парцалчета, части от дрехи. Целият район е осеян с интересни форми на изветряне, формирани сред пясъчници с интересна слоистост.

НАХОДИЩЕ НА ПЪРНАРИ Пърнарът (*Quercus coccifera*) е вечнозелен дъб, реликтен вид от средиземноморски произход. Включен е в Червената книга на България, в категорията на редките видове. Развива се като храст или малко дръвче с височина 5-6 м. Листата му са дребни, от 1.5 до 4 см дълги и до 3 см широки, кожести, тъмнозелени, бодливи. Жълъдите му достигат до 2.5 см дължина и са с променлива форма.

ЗАЩИТЕНА МЕСТНОСТ “ГЮМЮРДЖИНСКИ СНЕЖНИК” Районът е обявен за защитена местност през 2003г. и заема площ от 1926,4 ха. В нея попадат землищата на селата Горно и Долно Къпиново, Чакаларово, Шумнатица и Кремен от община Кирково. На юг достига до държавната ни граница с Гърция, като обхваща района на връх Вейката (1463 м), най-южната точка на България – част от рида Гюмюрджински снежник. Гледката от върха е неописуема. От там при ясно време се вижда голяма част от съседна Гърция, Бяло море, Портолагос и др. До върха има няколко подхода. Единият е през село Чакаларово. В края на селото, до моста има черен път, по който за около час и половина се стига до бившата гранична застанa. От там се върви по пътека покрай граничната бразда и след около още 2 часа се стига до върха. Природата в местността е добре съхранена.

Съществуват големи участъци, в които има остатъци от така наречената Силва магнабулгарикум (Великата българска гора), впечатлила много пътешественици в далечното минало. Запазени са първични яворови, букови и буково-елови гори на възраст над 150 години.

ЗЛАТОГРАД - В границите на град Златоград са декларирани 118 недвижими културни ценности, от които 112 са архитектуро-строителни, 3 са археологически, 3 са художествени. Те са обособени на отделни ареали и са групирани в пет групови паметници на културата

По-значимите недвижими културни ценности са:

Първото взаимно училище е поставило началото на просветно - образователното дело в Родопите, се намира в Златоград. Тук е открит и най-стария писмен паметник от Родопското Възраждане - „Златоградски писмовник” (датиращ от 1852 година), който е без свой аналог сред откритата досега възрожденска книжнина в България.

Първото килийно училище в Родопите също се е намирало в Златоград, то е било в двора на най-старата църква в Родопите „Успение Богородично“- построена през 1834 година, според преданието, за 40 нощи (действаща и днес).

Златоград стана изключително популярен в последните десет години, когато тук се създаде уникалният Етнографски ареален комплекс –единствен по рода си в България. Той е истински музей на открито и атмосферата му ни връща – в архитектура, интериори и занаяти – към българското Възраждане и разкрива по атрактивен начин хилядолетната история на Златоградския етнокултурен район. Архитектурният резерват представлява една експозиция „на живо“. Разположен е в един от кварталите на Златоград, известен с името си „Стария град“ - няколко улици с обитаеми къщи в традиционен архитектурен стил.

интерес представляват църковно - манастирската крепост на връх Св.Неделя, намираща се на 8 км северозападно от Златоград, където сред дъбова гора е изграден едноименния параклис и помощни постройки към него. Крепостта е архитектурен паметник на културата. Параклисът „Свети Атанас“е живописно разположен на възвишение край града. От него се вижда почти целия Златоград. През 2006 година бе възстановен параклиса „Св. св. Константин и Елена“, намиращ се на самата българо-гръцка граница, предстои възстановяване и на параклис „Св. Илия“.Всички те са изградени на върховете около Златоград, на мястото на разрушени светилища. Около землището на Златоград са разположени четири хълма, чието естествено положение образува така наречената „Кръстата гора“. И до днес се смята, че те закрилят града.

Веломаршрути:

- с. Кирково, с. Завоя, с. Дружинци, с. Чакаларово около 16 км;
- с. Кирково, с. Завоя, с. Дружинци, с. Долно Къпиново, с. Горно Къпиново около 23 км;
- Златоград - Велоалея "Връх св. Атанас". Дължина 3 км.
- Велоалея "Язовир Златоград".Дължина 2 км
- Велоалея "Златоград - Св. Неделя - Старцево - Тракийско светилище "Белите камъни". Дължина 8 км
-

Екопътеки:

- №1 с. Чакаларово връх Вейката около 11 км
- №2 с. Горно Къпиново м. Гюмюрджински снежник около 11 км
- Екопътека "Света Неделя" (Златоград - Параклис "Св. Неделя")- 12 км. 3 часа
- Екопътека "Еко-ехо" (Златоград - вила "Белотекс") - 10 км. 2 часа и 30 минути.
- Екопътека "Планинска прегръдка"
- Екопътека "По стъпките на Делю Хайдутин"

МЕСТА ЗА НАСТАНЯВАНЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ КИРКОВО-ЗЛАТОГРАД

Община Златоград – по азбучен ред <http://www.zlatograd.bg/?pid=4,505>

Аква Спа Хотел Златоград

За контакти: ул. Прогрес 1, Златоград

+359 898 88 77 66

+359 896 88 77 66

E-mail: info@spazlatograd.com

<https://spazlatograd.com/>

Семеен хотел „Алекс“

За контакти: адрес: 4980 Златоград, ул. „България“ №7

телефон: 0895 533 320

e-mail: hotel_Alexs@abv.bg

website: Facebook: Хотел „Алекс“ Златоград

Къща за гости „Александрова вила 1“ и Къща за гости „Александрова вила 2“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград

телефон: 0886 666 534, 0894744336, 0888 881 248

e-mail: milko_mak@mail.bg

website: www.aleksandrovavila.com

Къща за гости „Александрови къщи“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Стефан Стамболов“ №38

телефон: 0888 59 51 59; 03071 41 66; 03071 44 74

e-mail: eac@eac-bg.com

website: www.eac-bg.com

СПА Комплекс "Александър"

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. "България" №182а

телефон: 0888 59 51 59; 03071 41 66; 03071 44 74

e-mail: eac@eac-bg.com

website: www.eac-bg.com

Къща за гости "Андреева къща"

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Антон Страшимиров“ №5

телефон: 0898 65 97 73

website: www.andreevakushta.com

Стаи за гости „Ани“

За контакти:

адрес: с. Старцево, общ. Златоград, ул. „Изгрев“ №27

телефон: 0893 325 144

email: stai_ee@abv.bg

website: Facebook: Родопска къща „Ани“

Къща за гости „БорАни“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „България“ №76

телефон: 0898 47 54 36

e-mail: info@borani.net

website: www.borani.net

Къща за гости „Бялата къща“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Стефан Стамболов“ №24

телефон: 0879 099 098, 0878 805 905

website: www.bialatakashta-zlatograd.com

Къща за гости „Вила Белавида“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Хан Аспарух“ №17

телефон: 030712044, GSM 089 8479079

website: www.villabelavida.com

Стаи за гости „Вила Димитрови“

За контакти:

адрес: 4997 с. Ерма река, „местност "Чаира"“

телефон: 0888 895 714, 0887 283 160

e-mail: dimitrovi@mail.bg

website: Facebook: Vila Dimitrovi

Стаи за гости „Вила Язовира“

За контакти:

Адрес: 4980 Златоград

телефон: 0895 533 331

website: Facebook:

Семеен хотел "Върбица"

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. "Ахрида" №10

телефон: 0888 59 51 59; 03071 41 66; 03071 44 74

e-mail: eac@eac-bg.com

website: www.eac-bg.com

Къща за гости „Димова къща“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Миньорска“ №30

телефон: 088 989 4992

website: Facebook: Димова къща за гости

Апартамент за гости „Даракчиев“

За контакти:

адрес: 4980 гр. Златоград, ул. „България“ №17

телефон: 0879 60 80 11

e-mail: gavraildarakchiev@gmail.com

Хотелски комплекс "Еди"

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. "България" №86

телефон: 0885 300 958; 0897 077 707

email: hotel_edi@abv.bg

website: www.hotel-edi.com

Стаи за гости „ЕМмар“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Славей“ №1

телефон: 0888 151 658, 0894 744 565

e-mail: info@emmar-zlatograd.com

website: <http://emmar-zlatograd.com>

Къща за гости „Енчеви странноприемници“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Мир“ №7

телефон: 0878 557455

website: www.enchevistrannopriemnici.com

Къща за гости "Здравец"

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Стефан Стамболов“ №53
телефон: 0899 59 31 68, 0896 70 31 00

Семеен хотел „Златоград“

За контакти:

адрес: ул. „Стефан Стамболов“ №75
телефон: 0895 46 45 46; 0894 74 45 12
email: hotelzlatograd@abv.bg
website: www.hotelizlatograd.com

Къща за гости „Златоград 2 – Йосифова“

За контакти:

адрес: ул. „Албена“ №1
телефон: 0895 46 45 46; 0894 74 45 12
email: hotelzlatograd@abv.bg
website: www.hotelizlatograd.com

Семеен хотел „Кристал“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Беловидово“ №31
телефон: 0884 990 095, 03071/4454;
email: hotelkristal@abv.bg
website: www.kristal.bg

Къща за гости "Къщата"

За контакти

адрес: 4980 Златоград, ул. „Беловидово“ №39
телефон: 0885 420524; 0893 584072

Къща за гости „Лили“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Стефан Стамболов“ №49
телефон: 0894 744 456
website: Facebook: Къща за гости „Лили“-Златоград

Къща за гости "Младенова къща"

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Албена“ №35

телефон: 0897 949 802

Стаи за гости „Нели“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „България“ №122, ет. 3

телефон: 0887 430572

Къща за гости „Нора лукс“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Дельо Войвода“ №17

телефон: 0897 857 220, 0899 863 239

Семеен хотел „Панорама“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, м. Балали ПИ 00814

телефон: 0896 20 30 40

e-mail: danchoaleksandrov@gmail.com

website: www.hotels.skat.bg

Къща за гости "Пачилова къща"

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. "Евгения Пачилова" №2

телефон: 0888 59 51 59; 03071 41 66; 03071 44 74

e-mail: eac@eac-bg.com

website: www.eac-bg.com

Къща за гости „Перфект“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Ерма“ №5

телефон: 0896 700 136

e-mail: perfekt.zlatograd@abv.bg

Стаи за гости „При Примо“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Братя Родопски“ №10

телефон: 0897 34 84 56, 03071 20-34

e-mail: info@priprimo.com

website: www.priprimo.com

Стаи за гости „Профиров“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Васил Левски“ №47

телефон: 0894 45 80 80

Къща за гости „Родопско кътче“

За контакти:

адрес: 4984 Аламовци, общ. Златоград

телефон: 0898 605 323

e-mail: info@rodopskokatche.com

website: www.rodopskokatche.com

Къща за гости „Сивриева къща“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. "Евгения Пачилова" №12

телефон: 0888 59 51 59; 03071 41 66; 03071 44 74

e-mail: eac@eac-bg.com

website: www.eac-bg.com

Къща за гости „Скат“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Евгения Пачилова“ №10

телефон: 0896 20 30 40

e-mail: danchoaleksandrov@gmail.com

website: www.hotels.skat.bg

Къща за гости „София“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Ахрида“ №29

телефон: 0894 744 854

website: www.sofiahouse.eu

Къща за гости „Станчевата къща“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „България“ №172

телефон: 0897 610 955

e-mail: sergei_2012@abv.bg

website: Facebook: Станчевата КЪЩА

Стаи за гости „Старата къща“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Възраждане“ №9

телефон: 0893 832 209

website: : Facebook: Старата къща

Къща за гости „Тодорова къща“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Ахрида“ №27

телефон: 03071 2515; 088 794 0901

Къща за гости „Топалови“

За контакти:

адрес: ул. „Христо Смирненски“ №4

телефон: 0887278300, 0889499602

e-mail: info@hoteltopalovi.com

website: <http://www.hoteltopalovi.com>

Стаи за гости „Файф старс“

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „Ерма“ №3

телефон: 0887 805 069, 0878 805 067, 0896 830 831

e-mail: info_fivestarshotel@mail.bg

website: www.fivestarshotel-zlatograd.com

Семеен хотел "Флора"

Семеен хотел „Флора“ е първият частен хотел в Златоград.

За контакти:

адрес: 4980 Златоград, ул. „България“ №90

телефон: 0896 88 40 87, 03071 4494

e-mail: info@hotelzlatograd.com

<http://hotelzlatograd.com/>

Община Кирково - <https://www.kirkovo.bg/?pid=5,40050>

Ваканционно селище „Романтика” Край Кирково, покрай пътя, на полегат склон на брега на язовир „Домище” се кипрят малки едноетажни къщички, издържани в стила на типичната архитектура от 19 век. Пред всяка стая на терасата има маса за четири човека и барбекю. До къщичките се намира и басейнът.

Ваканционно селище "Романтика" предлага на своите гости и три големи къщи.. До всяка къща има барбекю. Между малките и големите къщи на ваканционното селище е разположен спа хотел „Романтика”, които разполага с парна баня, сауна, фитнес зала, вътрешен басейн и през лятото два външни басейна, а гостите също може да използват руска баня и джакузи. Хотелът разполага и с конферентна зала за 40 човека. Тел.:0886323213.

Хотелски комплекс „Енчеви” се намира в полите на красивата Родопска планина, в с. Кирково, обл. Кърджали. Близко до най-южната точка на България, на 40 км южно от гр. Кърджали и на 8 км от границата ни с Гърция. Най-близкият град в Гърция е гр. Комотини, който е на 30 км. Тел.0877190190

Хотелски комплекс „Елит”, с. Кирково разполага с 24 двойни стаи. Комплексът се намира в центъра на с. Кирково, разположен на 38 км. южно от Кърджали и на 7 км. от най-близкия граничен пункт МАКАЗА с Република Гърция. Удобрствата предоставени от хотела супермаркет, ресторанта и градината, открит басейн с външен бар. Тел.0888734610

Вилно селище „Ранчото”, се намира в Родопите, по пътя за с. Чакаларово. Разположен в гориста местност сред невероятна природа с чист прохладен въздух в близост до приток на река. Вилното селище разполага с 10 двойни стаи със собствен санитарен възел, кабелна телевизия, LED TV и отопление. Има на разположение ресторант, басейн с риба, изкуствено създадено езеро, беседка за гости, барбекю и различни видове животни. На гостите се предлага прясна пъстърва, шаран и есетра отглеждана на място. Тел. 0889304043

Хотелски комплекс Вейката се намира в село Чакаларово. Разполага с леглова база от 11 места. Съхранил традициите, стила и духа на Родопите, комплекс Вейката предлага на своите гости уникални условия за почивка и отдих. Невероятната архитектура на старата българска къща, съчетана със съвременни удобства и обслужване, създава усещането за допълнителна топлина и уют.

Комплексът разполага с лятната градина, басейн и ресторант, в който може да се насладите на традиционната българска кухня. Тел.0887237323

Комплекс Ягнево се намира в красива местност с невероятна панорама към Родопа планина и връх Гюмюрджински снежник. Той се състои от изкуствено езеро с възможност за риболов, ресторант, база за настаняване с над 50 места. Привлекателността на Комплекс Ягнево се подсилва от Светлинно шоу, представящо звездното небе. То не само създава

романтична обстановка, но има и образователна цел и прави атракцията подходяща за ученици. Комплекса разполага и с басейн на открито. Тел. 088958078

Хотел Чинар 08, Кирково разполага с леглова база от 12 места. Намира се в центъра на село Кирково, точно до административната сграда на общината. В сградата на хотела се намира супермаркет „ВЕС-МАГ“ и сервиз Auto Vox за диагностика и ремонт на автомобили.

Тел.0887912542, 0887912561

Мотел „Емре“ се намира точно на пътя в с. Медевци, разполага с 6 стаи, като във всяка стая има разтегателни дивани за деца. Комплексът разполага с механа, мини маркет и паркинг. Тел.0888677551

Къща за гости **"Гюмюрджински Снежник"** се намира в най-южното българско с. Горно Къпиново, изходен пункт за разходки из защитена местност Гюмюрджински снежник и за походи към връх Вейката (1463 м) - най-южната географска точка на България и най-високият връх в българската част на Източните Родопи. Къща за гости "Гюмюрджински Снежник" е чудесно място за отмора след продължителния и изключително панорамен преход до Вейката.

Разположен в подножието на най-лиричната българска планина – Родопска планина, **Спа Хотел Кремен** разполага с всичко необходимо за невероятна почивка. Комплекс Кремен се намира в Кирково, на 21 км от Маказа и предлага настаняване с ресторант, безплатен собствен паркинг, сезонен открит плувен басейн и фитнес център. Хотелът разполага със закрит басейн, СПА център, вечерни

забавления и денонощна рецепция.. В Кирково и околността гостите на Хотелски комплекс Кремен могат да се занимават с различни дейности, като например риболов.

с. Кремен, обл. Кърджали; Имейл: hotelkremen@mail.bg; Телефон: [+359 876 20 30 40](tel:+359876203040)

Хотел „Авеню“

"Авеню", хотелски тип, разполага с леглова база от 20 места, намира се в полите на красивата Родопска планина в с.Кирково, обл.Кърджали, близо до най-южната точка на България. Хотелът е на 30км. южно от Кърджали, на 8 км.от гръцката граница. Най-близкият град в Гърция е Комотини - 30км.

Контакт: 0878882854

Адрес: Кирково, ул. Дружба 1

<https://www.facebook.com/avenuekirkovo.bg>

ДОБРИ ПРАКТИКИ

1. Австрия – Пиелахтал - Екорегиян

Пиелахтал (регион Моствиртел, провинция Долна Австрия) е долина от алпийските предпланини и е избрана за победител сред двадесет и четири кандидата. Там културата, природата, начинът на живот, занаятите и специалитетите се обединяват, за да формират мрежа от иновативни продукти. „Дирндл“ или „Корнел“, известен още като череша, е много стар вид, който се отглежда като „търговска марка“ на долината. „Дирндл“ се представя като туристическа атракция, същевременно атрактивна и образователна. Иницирайки проекти, които съчетават селско стопанство, занаяти и туризъм, както и доклад за устойчивост на националните богатства, Пиелахтал е заслужил титлата „Най-добре развиваща се селска дестинация“.

В Пиелахтал живеят около 18 000 души. В равнината базата за нощувки е около 800 легла, като регистрира около 42 000 леглоденонощия на година. Пиелахтал е известна със своята красива природа, както и с изключително устойчивото си развитие. Железницата Мариазелербан минава през Пиелахтал, като свързва столицата на провинцията Пьолтен с град Мариазел.

В Пиелахтал устойчивостта е традиционна. В миналото фермерството е оформяло живота в долината, като заема значителен дял от местните приходи и до днес. Човешката дейност се развива около отглеждането на добитък, птици, овце, билки и плодове, както и най-типичния плод за областта - сайдеровата круша.

Идеята за развитието на Пиелахтал като Еко-регион се е зародила през 1994 г. „Еко“ се отнася едновременно за екология и икономика. Целта е регионът да остане екологично непокътнат и икономически процъфтяващ, съчетаващ почивката и развлеченията.

През 1996 г. е създадена Общност за регионално планиране на Пиелахтал, която има за цел да изпълнява местните регионални стратегии.

В развитието на региона, освен на екологията и икономиката, се набляга и на изграждането на мрежи и оползотворяването на културните ресурси. Инициирани са множество културни проекти, сред които „Дни на пиелахталските творци“, редовни програми с фолклорна музика в местните ханове и срещи с директора на Виенския младежки хор.

Интегрираният туризъм осигурява подкрепа и стимули за местното население да предлага туристически продукти. Устойчивостта на региона се отнася не само до характера на предлаганите продукти, но и до начина на комуникация.

Гостите имат възможността да научат принципите и предимствата на устойчивото градинарство и преработката на плодове и билки. В долината има множество маршрути и градини, където туристите могат да се разхождат. Общата дължина на пътеките е 1000 километра.

Съществува голямо разнообразие от грижливо отглеждани природни пейзажи, градини на местните жители, градините Щайншалер. Квалифицирани екскурзоводи разкриват факти за възможностите за разходки, местните пещери и природата.

В долината са изградени два изключителни хотела – Steinschalerhof и Steinschaler Dörfel (малко село в планината). И двата хотела са били автентични ферми, като днес представят висок стандарт на обслужване. Тези „природни хотели“ са оформени в типичен за региона стил с употребата на много дървен материал и безброй малки детайли. Разположени в тяхната прекрасна природна среда, те предоставят най-съвременните удобства.

Проучванията сочат, че устойчивостта и здравето ще стават все по-важни фактори за туристите в близкото бъдеще. Ето защо в Пиелахтал се планира разработването на редица проекти, които ще се концентрират върху тези два аспекта. В тази връзка, се насърчава включването на здравословни упражнения в туристическите пакети.

Регионът на Пиелахтал се различава от останалите по:

- *Трансфер на потенциал:* Докладът за устойчивост на региона е уникален за Австрия и в ролята си на добра практика може да послужи за пример на други дестинации.
- *Здраве – темата на бъдещето:* на база на медицински проучвания е развита темата за здравето, като са изготвени и редица академични анализи. Разработеният продукт се основава на лекуване на дисфункции в метаболизма.
- *Здраве и екология:* документирано е взаимодействието между здравето и екологията - „Градини за устойчивост“, които имат голям потенциал за развитието на "уникално предложение за продажба" (маркетингова концепция, според която компаниите правят уникални предложения на клиентите, с което ги убеждават да преминат към тяхната марка).
- *Интегриран туризъм:* изразява се в сътрудничество между фирми от различните сектори – напр. туризъм, селско стопанство, търговия и местни асоциации.

Приложимост на добрата практика:

Регионът на Пиелахтал притежава сходни природни богатства с тези на общините на местната МИГ. Прави впечатление наличието на структура, която се грижи за изпълнение на местните регионални стратегии. Практиката би могла да се

интегрира в двете разглеждани общини, но за целта трябва да се предприемат мерки по изготвянето и управлението на местните стратегии, за което ще е необходим квалифициран персонал. Препоръчва се в тази сфера общините да работят в тясно сътрудничество с научни работници и външни консултанти, които притежават богат опит в планирането и прогнозирането. Не на последно място, общините могат да черпят опит в развитието на растениевъдството, животновъдството и реновирането на старинни сгради като местни туристически атракции.

Поставянето на фокуса върху развитието на селскостопанския туризъм е едно от преимуществата, които може да използват общините, особено предвид огромния ресурс в тази сфера, с който разполагат. Също така, следва да се фокусират усилията и върху разработването на уникален продукт (unique selling proposition, уникално предложение за продажба), който да бъде водеща тема в стратегическите документи.

2. Добра практика: Поддържане на местните традиции и занаяти – Италия

Категория Разработване на нови туристически продукти и дейности

Описание Остров Мурано се намира в непосредствена близост до Венеция. Мурано е търговско пристанище от края на 7 век, а от 10-ти век се е разраснал до проспериращ търговски център със собствени валута, полиция и търговска аристокрация. През 1291, Венецианската Република, нарежда на занаятчиите стъклари да преместят своите работилници в Мурано, тъй като производството на стъкло е пожароопасно и рисково за дървените постройки на Венеция. По този начин се оформя едно средище на занаятчиите в стъкларския занаят. Днес остров Мурано е една от забележителностите на Венеция, задължителна спирка за повечето туристи, които се интересуват от ръчната изработка на стъкларски предмети.

Освен да наблюдават майсторството на занаятчиите от острова, посетителите имат възможност да закупят ръчно произведени предмети – кристали, огледала, млечни кристали, инкрустирани сувенири, стъклени имитации на скъпоценни предмети и др.

Източник на информация Murano Glass Factory

<http://europeforvisitors.com/venice/articles/murano-the-glass-island.htm>

3. Добра практика Восъчни фигури –Великобритания

Категория: Разработване на нови туристически продукти и дейности

Описание: От древни времена восъкът се използва за различни цели – от балсамиране на мумии до предпазване на картини и фрески. Първите восъчни фигури се появяват в Париж през 1776, когато д-р Куртие организира малък музей за своята частна колекция. Това дава импулс за развитие на най-известния музей на восъчните фигури – Музея на Мадам Тюсо в Лондон. Мари Гросхолц, известна като Мадам Тюсо, работи първо в ателието на д-р Куртие, като по-късно създава своя собствена колекция и музей, който в последствие става едно от най-посещаваните места в Лондон. Музеи на Мадам Тюсо са открити в Амстердам, Ню Йорк, Лас Вегас, Шанхай, Хонг Конг.

Високата посещаемост на Музея на мадам Тюсо доведе до разкриване на подобни музеи в страни като Русия, Чехия и Украйна.

Източник на информация: Madame Tussauds Museum

<http://www.madame-tussauds.co.uk/>

4. Италия – община Спечия

Община Спечия се намира в Южна Италия, провинция Лече (Регион Пулия), в сърцето на нос Санта Мария ди Лука, който е граничната точка, отделяща Йонийско от Адриатическо море. Това е местност с богата природна и културна стойност и важен център на селскостопанската икономика в региона. Общината е ярък пример за пресечна точка на традициите и иновациите. Например, на територията ѝ се намира замъкът Протонобилисимо, датиращ от 15 век, както и обществено достъпен Център за напреднали дигитални услуги. Характерното за общината е, че от фасадите на сградите са премахнати всички телефонни и електрически кабели, както и че пътната настилка от 19 век е била възстановена.

Възстановени са и стари подземни мелници за добиване на олио (някога пещерите в местността са служели за добиване на зехтин) и магазинът за тютюн в село Кардилиано. Старият замък Протонобилисимо съхранява местната мултимедийна библиотека и мултифункционален филмов архив на Европейското Средиземноморие.

Проектът на общината е реализиран с финансовата подкрепа на Международният съвет за кино, телевизионна и аудиовизуална комуникация на ЮНЕСКО. Традиционните фермерски дейности са трансформирани в сектор за производство на билки, съставляващ много важна част от икономиката на Спечия, тъй като след тяхното събиране и обработка те се лансират в специализирани магазини. Пример за устойчиво развитие е усилието на новият Туристически център, който функционира като еко-селище и използва алтернативни източници на енергия, като вятърна и слънчева енергия. Община Спечия е възстановила също така голяма част от типичните за региона гозби. В областта на културата, общинската администрация е възстановила бившия францискански черен манастир, датиращ от 15 век. Важен международен туининг проект за младите хора привлича участници от Спечия и други села от Финландия, Германия, Унгария и Полша.

Приложимост на добрата практика:

Съвременните тенденции в развитието на туризма налагат създаването на иновативни продукти, основаващи се на информационните технологии, което дава възможности за повишаване на конкурентоспособността на дестинацията. Това изисква текущо следене на съвременните туристически тенденции, от които да се генерират идеи за реализирането на нови проекти. Тази практика е изключително полезна, но към момента би било трудно тя да се реализира предвид ниската степен на

използване на информационните технологии на територията на двете общини. Ето защо, е важно при изработването на бъдещи стратегически и маркетингови документи да се заложи на внедряването на информационни технологии в обществената дейност.

На територията на общините Кирково и съществуват много добри условия за извършване на реклама на екологични практики – използване на екологични продукти, разработване на инициативи за опазване на околната среда, които същевременно са важни предпоставки за развитие на екологичен туризъм. Не на последно място, следва да се има предвид, че развитието на туристическата дестинация ще привлече много временно пребиваващи туристи, което неминуемо ще наруши екологичното равновесие, ако не се вземат адекватни мерки, като например изграждане на съоръжения за отпадъци в туристическите маршрути, тоалетни, въвеждане на контрол върху чистотата и т.н.

5. Мрежа от геопаркове

Геопарковете, които участват в програмата, са членове на Световната мрежа на геопарковете, установена от ЮНЕСКО, което потвърждава уникалността и важността на тяхното геоложко наследство. Според ЮНЕСКО „геопарк“ е територия, която включва геотопни зони с изключителна геоложка важност и уникалност и които територии са защитени. Геопарковете могат да включват и елементи, различни от геологията като архитектурни забележителности, територии от специален екологичен, исторически или културен интерес или дори територии използвани за икономическо развитие.

Проектът озаглавен „Геопаркове: идеална дестинация за алтернативен туризъм и образователни дейности в селските райони на Европа“ засяга сътрудничеството между 7 територии, съдържащи признати геопаркове, членки на Европейската мрежа на геопарковете. Партньорите по проекта са от пет европейски държави и прилагат проекти за местно развитие в рамката на общностната инициатива Leader +.

Европейската мрежа на геопарковете е основана през 2000 г. от четири LEADER II зони с подкрепата на инициативата LEADER IIS. Тя е създадена със съдействието на подразделението на ЮНЕСКО “Отдел науки за земята”. Днес в мрежата членуват 31 геопарка от 12 страни-членки на ЕС и 1 страна-кандидат. Основната цел на мрежата е устойчиво развитие на селските райони чрез популяризиране на геоложкото наследство на територията на всеки геопарк.

Предвидено е партньорите да участват в общи дейности по създаване на стратегии за насърчаване на алтернативния туризъм чрез разработването на нови политики за развитие, нови продукти и нови методи, експериментирание в областта на тези въпроси и извършването на дейности по опазване на геоложкото наследство.

Основната цел на проекта е да популяризира геопарковете като идеална дестинация за обучителни и развлекателни дейности на открито. Проектът е фокусиран върху младите европейски граждани. Тъй като целевата група се състои предимно то ученици, образователни дейности се извършват във всеки геопарк. Поради факта, че целевата група е съставена от представители на различни възрастови

групи (от ученици до студенти), образователните материали са съобразени с потребностите на различните посетители.

В рамките на проекта се провеждат проучвания върху развитието на алтернативния туризъм и образователните дейности в селските райони на Европа. Предоставят се съвети на нови геопаркове относно подобряването на тяхното състояние и покриване на международните стандарти за качество. Специални консултанти от членуващите територии проучват новите кандидатури. Настоящата ситуация и нивото на туристическите услуги се изследват и сравняват с европейските геопаркове. На базата на това проучване се оценяват съществуващите услуги и се предлагат подобрения.

Ценен инструмент за развитието на алтернативен туризъм е предлагането на общи туристически пакети и организирането на събития. Освен това, се използват и нови технологии като телевизионна продажба по интернет с цел по-добро достигане на продукта до неговия пазар.

Образователните дейности за университети и училища правят новото поколение по-съпричастно към опазването на околната среда. Сред разработените образователните инструменти са: музейни пакети, тетрадки с упражнения за ученици, информационни дигитални и книги за учителите. Предлагания информационен материал включва: специализирани ръководства за всички възрасти, карти и информационни дигитални.

Инструменти за популяризиране, които ще бъдат използвани:

- Уеб сайт на геопарковете и неговото периодично обновяване;
- Информационни пунктове – създаване на пунктове с промоционални панели, разположени в главните информационни центрове на всеки геопарк;
- Брошури и плакати – брошурите информират посетителите относно туристическите и образователните програми, както и относно предлаганите гео-туристически дейности. Брошурите са основно на английски език, но се публикуват на още четири различни европейски езика;
- Мултимедийна презентация на CD-ROM – съдържа информационен материал за европейските геопаркове, целящ популяризиране на световния имидж на мрежата.

Приложимост на добрата практика:

Опитът на мрежата от геопаркове дава идеи за обмен на опит между различни дестинации със сходни ресурси. Членството в подобна международна мрежа би предоставило материали и възможности за повишаване квалификацията на служителите, ангажирани в подобна туристическа атракция, както и за използване на мрежата за прилагане на широкомащабни промоционални дейности.

6. Община Луковит - Геопарк Искър Панега

“Природата е в нас и ние сме в нея” – тази сентенция е в основата на замисъла за създаването на първия в България Геопарк “Искър – Панега” на територията на община Луковит. Той включва два микрорайона – Карлуковския карстов комплекс и Крайпътен ландшафтен парк “Панега”.

Геопаркът е устойчив туристически продукт от геоложки, геоморфоложки или палеонтоложки обекти с естетическа или културно-историческа стойност.

Той обединява наличните природни и исторически дадености на територията на общината, като повишава тяхната атрактивност както за местните жители, така и за туриста. Геопаркът като цялостен продукт предлага образователни и информационни програми, които имат за цел да повишат заинтересоваността на местните жители и посетителите от запазването на обектите от неживата природа в региона и гарантират създаването на устойчиви работни места.

Основна задача на геопарка е да стимулира развитието на геотуризма и да съхрани геоложкото и геоморфоложкото наследство за бъдещите поколения. На територията на геопарка има изградени два геомаршрута: Карлуковски карстов комплекс и Крайречен ландшафтен парк “Панега”.

Културно-исторически маршрут обхваща скалния манастирски комплекс от скитовете “Св. Марина”, “Св. Св. Дамян и Козма”, “Св. Григорий”, националния паметник на културата - църквата “Успение Св. Богородица” (единствената запазена сграда от Карлуковския манастир) и село Карлуково, родното място на големия български музикант Дико Илиев.

Други атракции и услуги

- Туристическият информационен център, при предварителна заявка, предлага организирано посещение с аниматор по пътеките на геопарка, предоставя информация за възможностите за настаняване в околността, възможност за организиране на дегустация на рецепти от северния край на България и др.;
- Информационно-познавателен модул за района се представя в Балканския център по спелеология (разположен в Националния пещерен дом);
- Под ръководството на опитни специалисти, при предварителна заявка и подходящи метеорологични условия се организират бързи скокове от северния вход на Проходна;

- Други атракции в геопарка са алпийско спускане от “очите” на пещерата, рафтинг и разходка със сал по река Панега, тийм-билдинг програми на открито, планинско колоездене, пейнтбол, оф-роуд, скално катерене, нощуване в устроен палатков лагер пред Проходна.

Приложимост на добрата практика:

Предложената практика за изграждане на геопарк е в съответствие със съвременните европейски тенденции в областта на еко-туризма. И двете целеви общини разполагат с подходящи геоложки, природни и исторически дадености за създаването на подобен парк. Общините Кирково и Златоград биха могли, чрез сътрудничество с община Луковит да се запознаят с методическите стъпки при създаването на подобен геопарк. Реализирането на такава практика би допринесло за решаването на някои от идентифицираните проблеми в двете общини, а именно необходимостта от изграждането на туристически съоръжения и туристически информационен център. За създаването на подобен парк ще е необходимо да се разработят обучителни модули и да се обучат туристически водачи.

7. Испания - област Навара, „Еко- туризъм в защитените зони”

Проектът, който ще бъде разгледан като добра практика носи името „Еко-туризъм в защитените зони на Лумбиер, Навара”. Проектът засяга планиране в областта на еко-туризма и управление на защитените територии, включени в община Лумбиер (Навара, Испания), както и разглеждане и оценка на съществуващите ресурси. В рамките на проекта целта е била да се промени до тогава провежданата пасивна политика с активна, ангажираща всички местни структури и фирми. Първоначално тя се е провеждала в областта на планирането и управлението на общественото ползване на териториите, тъй като това са били областите с най-много конфликти между различните организации, но и са предоставяли най-много възможности на местното население да генерират приходи и по-висока заетост.

Схемата се е основавала на три стълба:

- Създаване на разнообразна база за настаняване и подобряване на инфраструктурата;
- Заетост на местни групи от населението, които трудно биха били заети в селските райони;
- Изграждането на обща система за управление.

До ден днешен тази система за планиране и управление е един от принципните източници за заетост в областта. Тя се отличава и със забележителната възможност за трансформирането ѝ в други области, като е провокирала редица други инициативи в област Наварае.

Приложимост на добрата практика:

Представената по-горе испанска община е била изправена пред сходни проблеми в развитието си като общините Кирково и Златоград. Идентифицираните три стълба, на които трябва да се основава една успешна и устойчива стратегия за развитие, могат да послужат като база за при изготвянето на стратегически планови документи за двете целеви общини.

8. Ирландия – община Клонакилти

Община Клонакилти се намира в Югоизточна Ирландия, има около 3500 жители и над 4000 леглова база (през 1996 г. е имало едва 400 легла). Тя включва 20 града, 10 туристически маршрута, 2 конни бази, 10 риболовни кътчета, възможности за морски риболов и др.

На територията на областта има редица природни забележителности, сред които са местностите „Седемте глави“ и „Разходките на Клонакилти“. Посетителите могат да наемат колело за цял ден, за активното практикуване на риболов има на разположение езеро, река и морски бряг. В общинската камара се предлага туристически наръчник, съдържащ 50 местни атракции.

Фестивалите на занаятите са редовни събития в общината. Голяма атракция е фермерският пазар, където се продава голямо разнообразие от местни продукти, като риба, хляб, сирене, занаятчийски изделия, произведения на изкуството и др. По тези пазари често могат да се срещнат разказвачи на местни митове и легенди.

Общинската камара на Клонакилти е добър пример за изграждане на мрежа между различни участници, предоставящи туристически продукти. Камарата обединява представители на всички сектори в региона, а не само на имащите пряк туристически интерес. Това позволява на всички членове да представят идеи и проекти, като това разширява предлагането и развитието на туристически продукти. В частност, това са представители на Камарата, които се грижат за интересите на туристическите представители извън границите на общината.

Развитието на местностите „Седемте глави“ и „Разходките на Клонакилти“ са пример за подчертаване на селското, природното и културното наследство като конкурентно предимство. Разработени са и планове за запазване на местното благо, обитавано от голямо разнообразие от живи организми.

Като практика за развитието на устойчив туризъм е създадено село с Модели на влакчета. То е изградено на територия край морето, която поради своята непригодност за масивно строителство е била използвана за сметище. Ежегодно увеличаващият се брой на посетителите е доказателство за предвидливостта на всички участници в неговото конструиране. Като резултат от успеха на селището е стартиран надграждащ проект със заглавие 'Choo

Choo Train', който върви от селото с Модели на влакчета към град Клонакилти и прилежащите му територии.

Исторически забелжителности в областта са Центърът Майкъл Колинс/ Arigideen Heritage Park, реконструкцията на древното селище Lios Na gCon, възстановяване на пръстенообразно военно укрепление от 10 век (единственият подобен исторически обект в Ирландия, възстановен на оригиналното си място) и др.

В областта се провеждат редица събития, като Фестивал „След 50-те“ през месец октомври и рали West Cork в средата на март всяка година. Областната управа полага усилия да удължи продължителността туристическия сезон.

Приложимост на добрата практика:

Практиката би могла да бъде полезна на общините по четири основни причини. Първата е възможността за изграждането на мрежа с участието на общините и участници от всички икономически сектори в нея. Не случайно мрежата в ирландската община се помещава в общинската сграда. По този начин се постига по-интегрирано развитие на туристическия продукт, като от това печелят участниците и в останалите икономически сектори. Втората причина се състои в идентифицираните възможности за оползотворяване на участъци, които на пръв поглед са негодни за използване, а третата – създаването на успешни проекти, които да позволяват бъдещо мултиплициране. Чрез надграждането на изпълняваните проекти се постига интегриране на всеки следващ туристически продукт, както и се създава възможност общината лесно да формира дългосрочна визия за своето развитие. Четвъртата причина е реализираната възможност за реконструиране и възстановка на културно-исторически забележителности, които да се превърнат в притегателен център за туристите.

Общините Кирково и Златоград е желателно при изграждането на мрежи за развитието на туризма да следят цялостното икономическо развитие на общината и това как останалите икономически участници да останат интегрирани. В противен случай, развитието на туристическия сектор би било за сметка на други икономически сектори.

9. Испания - Проект „Селски туризъм АМБЕР“

Проектът „Селски туризъм АМБЕР“ е реализиран по програма Леонардо да Винчи и е имал за цел разработването на програма за самообучение на професионално ниво в областта на селския туризъм. Програмата за обучение се фокусира върху възможностите в целевата област за бъдещи и настоящи предприемачи и работници. В нея се разглеждат дисциплини като маркетинг, гостоприемство, привличане на клиенти с допълнителни дейности в областта на селския туризъм.

Проектът е адресиран към нуждите на настоящите и бъдещите предприемачи и служители в областта на селския туризъм, малки и средни предприятия, регионалните и местните организации за развитие на сектора, както и за безработните хора. Основната целева група на проекта АМБЕР са били предприемачите, които вече са ангажирани в сектора, предприемачите, които искат да започнат развитието на такава дейност, както и студентите по туризъм. Бенефициенти са били предоставящите

услуги, европейските организации в областта на селския туризъм, държавните институции, както и организациите за професионално обучение.

Изпълнението на проекта започва през октомври 2005 и продължава две години.

Крайни продукти от проекта са следните модули за обучение:

- „Умения в областта на информационните технологии в селския туризъм – повишаване на предприемаческите възможности и маркетингов потенциал” – съдържа интерактивен обучителен материал „Как да създадете и публикувате свой собствен туристически уеб сайт”;
- „Основни принципи на гостоприемството при малки заведения в областта на селския туризъм”;
- „Дейности в областта на селския туризъм – допълнителни атракции за клиентите” – включва четири под-модула: „Вкусотийки – идея за тапас (традиционни испански мезета)”, „Водене на турове”, „Развлекателен риболов”, „Сауната в селския туризъм”.

Модулите са предоставени на CD (с интерактивни елементи) и на хартиен носител. Модулите са разработени, като са взети предвид всички специфики на регионите в отделните държави: национално законодателство, социо-културна среда, географско разположение, стандарт на живот и сертифициране на хотелите.

Приложимост на добрата практика:

Като цяло по-голямата част от проектите в сферата на обучението се реализират по програмата Леонардо да Винчи, където си партнират организации от поне три различни страни-членки. В сферата на обучението, с напредването на информационните технологии, все повече се акцентира върху разработването на уеб базирани платформи, съдържащи модули за самообучение. Предимствата на този метод са, че той е сравнително евтин и достига до неограничен брой потребители от различни страни по света. Обикновено тези модули са със свободен достъп, но понякога се налага и използването на пароли. Предимството на тази практика за общините Кирково и Златоград е свободният достъп до подобни платформи за обучение или биха могли да взимат идеята, иницирайки подобен проект, с който да се кандидатства за европейско финансиране. Работата с партньори от други държави би повишило капацитета на разглежданите общини и би допринесло за развитието на човешките ресурси и за внедряването на редица иновативни продукти. Недостатък на тази практика е, че голяма част от материалите са на английски език и достъпа до тях се извършва само чрез интернет.

10. Полша – Долината Карпия

Наричана още Долината на шарана, тя покрива територия, която е исторически център за отглеждане на шарани, известна още от Средновековието. Риболовните езерца са разпръснати на стотици хектари в долините Вистула, Скава и Виепрововка. Най-голямото риболовно езеро е Пилава, разположено в комплекса Прзереб.

Проектът е инициран от трите общини: Затор, Пзецижов и Спутковице. Други три общини се присъединяват към проекта – Бржежница, Поланка и Осиек – с цел да работят по програма за общо развитие. Тези шест общини от долината Южна Вистула и от Капаските възвишения решават заедно да популяризират това прекрасно късче земя. „Долината на шарана” е програма, съдържаща няколко взаимосвързани дейности,

целящи изграждането на кохерентна туристическа оферта, базирана на наличните природни ресурси. Концепцията е базирана на няколко вековни традиции в развъждането на шарани. Тези техники не са се е променили и до днес, което се отразява в уникалния вкус на рибешкото месо. Заторският шаран, известен още като „кралски” шаран, е широко търсен и ценен в цяла Полша. Рибата е включена в

списъка с местни деликатеси.

Всяка година, през последната седмица на юни, се състои Фестивал на шарана, когато се приготвят рибни деликатеси.

Долината е любимо място на рибарите и отлична туристическа дестинация.

Риболовните езера са хабитат на голямо разнообразие от редки и застрашени птици и растителни видове.

Териториите на Долна Скава и Горна Вистула са предложени за защитени територии по НАТУРА 2000. Тук има и изградени редица велосипедни маршрути и природни атракции.

Наблюдение на птици - начинът, по който се управлява риболовната икономика, историческите забележителности и оформените езера са предпоставка за голямото биоразнообразие изразяващо се най-ясно в наличието на редки и застрашени видове птици и растения. Това се обуславя и от наличието на реките Сола, Скава и Вистула и разположените в близост запустели чакълени ровове, предоставящи отлични възможности за размножаване и хранене. Това привлича целогодишно стотици орнитолози. Сезонът за наблюдение на птици започва от ранна пролет и

продължава до късна есен, въпреки че и през зимата могат да се наблюдават редица видове край незамръзналата част от река Вистула.

Най-добрият начин за транспорт в „Долината на шарана“ е с кола или колело. За любителите на колоезденето има изградени над 100 км. велосипедни маршрути.

Проект ITACA

Проектът ITACA (Подобряване на туристическите дейности в района на CADSES) цели да подкрепи устойчивото развитие на защитените райони, част от мрежата Натура 2000. Проектът популяризира равновесието между опазването на природата и оползотворяването на природните ресурси чрез насърчаване на алтернативни форми на туризъм и особено на еко-туризъм.

ITACA се реализира в рамките на програма INTERREG IIIB CADSES за периода от 2006 до 2008 г. с партньори от Република Чехия (Район Карлови Вари), Унгария (Колеж Харсаний Янос), Италия (Регион Ферара) и Полша (Малополска агенция за регионално развитие). Проектът е съ-финансиран от ЕФРР с общ бюджет от 724 500 евро.

В рамките на проекта от полският партньор са реализирани поредица от дейности за насърчаване развитието на еко-туризма в „Долината на шарана“, като:

- Разработена концепция за велосипеден маршрут от Грабосуце до Затор;
- Създадена концепция за кану-рали по река Скава;
- Маркиране на велосипедни маршрути и разработена концепция за нов велосипеден маршрут Затор – Добтзуце;
- Изготвен анализ на туристическото движение и неговите условия;
- Разработена маркетингова стратегия на „Долината на шарана“;
- Издадена готварска книга с рибни ястия и традиционни ястия с прочутия шаран от Затор;
- Публикуван еко-туристически наръчник за „Долината на шарана“;
- Създаване на уеб сайт на долината съдържащ богата информация за местния еко-туризъм.

Вследствие на големия брой мерки, инициирани в подкрепа на „Долината на шарана“ не само по настоящия проект, но и от други спонсори и инициативи, общината се развива като атрактивна туристическа дестинация с всяка изминала година и привлича все повече туристи, като съхранява своето природно богатство.

Приложимост на добрата практика:

Добрата практика доказва, че за развитието на една туристическа дестинация, се изисква преди всичко наличието на инвеститори. Те са били привлечени в „Долината на шарана“ посредством реализирането на проекти за изграждането на подходяща туристическа инфраструктура. Предвид сходството на климатичните и природните

условия между Долина Карпия и общините Кирково и Златоград, тази практика е напълно приложима.

11. Финландия – Дивата Тайга

Дивата Тайга се намира в най-източната част на Финландия до границата ѝ с Русия. Тя се намира в най-западната част на евроазиатската тайга. Местността е покрита с иглолистни гори, поляни, формирани по време на ледниковия период, бистри реки и богат животински свят. В миналото тук са се състояли редица сражения. Икономиката на района се основава на дребен семеен бизнес, като маркетинговата стратегия на дестинацията залага на реклама на местния начин на живот, традициите и природната среда.

Големите природни запаси на региона заедно със защитените територии от Русия са част от „Зеленият пояс на Европа“ (европейска инициатива, целяща изграждането на екологична мрежа и защита на застрашените животински видове). Тези дадености позволяват наблюдаване и снимане на дивия живот. Районът е един от най-добрите за наблюдение на кафява мечка, рис и вълк. Изградени са два центъра за информирание на посетителите в областта на дивия живот. Съществува и възможност за наблюдение на дивия живот през нощта.

Областта позволява голямо разнообразие от дейности, провеждани на открито – от конна езда и риболов до каране на велосипеди и каяк. През есенните дни се предлага бране на гъби и горски плодове. За любителите на силните усещания в Хоса по руската граница има изградено сто-километрово маркирано трасе за велосипедизъм.

На територията има редица исторически забележителности, предимно свързани с минали сражения. Военната история е представена на изложби в Зимния и други музеи с картини, снимки, възстановени окопи и военни укрепления, и издигнати паметници.

Паркът „Духът на Калевала“ е нова атракция, чийто ключови характеристики се основават на местната култура и природните дадености. Паркът е подходящ за организиране на тим - билдинг. Паркът предлага няколко атракции:

- Поход „Тест доколко сте финландец“ – това е вид организиран престой в гората, където се цели да се достигнат максимално условията на живот сред природата. Живее се в дървена колиба, се преход през гората и др.
- Игра „Открадни сампо“ – това е тематична за деца. Всяко дете получава карта с отбелязани предмети, скрити от Коминочистача, които те трябва да открият.
- „Коледна приказка“ – приключението включва три елемента – среща с Дядо Коледа и Вечер с Дядо Коледа. Посетителите пекат любимите сладки на Дядо Коледа, търсят Дядо Коледа с помощта на елфите, возят се на шейна с

прави

игра

впрегнати елени, опитват истинска коледна вечеря и др. Тази атракция е една от най-предпочитаните, като резервациите за нея се изчерпват още през ранна есен.

Друга атракция, предлагана от местните ресторанти е т.нар. „Ортодоксален бюфет“, който включва набор от традиционни задушени и печени ястия. Кухнята е подбрана съобразно сезона и по този начин се осигурява голямо разнообразие от ястия по всяко време на годината. За туристите са създадени условия, в които те могат да приготвят традиционен карелийски пай.

Приложимост на добрата практика:

Практиката е пример за изграждането на еко-парк, предоставящ редица забавления за посетители от всяка възраст. Практиката показва как добавеният продукт (кулинария, игри, тематични преходи и т.н.) може да засили местните природни и исторически дадености, като превърне естествения парк в атрактивна туристическа дестинация. Практиката е напълно приложима за общините в България, като някои от предлаганите във Финландия атракции (напр. наблюдение на диви хищни бозайници) могат да бъдат заменени с наблюдение на птици.

12. Малта - община Надур

Малта е държава, гордееща се с високата степен на интеграция на градски и селски райони. Сред конкуриращите се дестинации, Надур е единствената, която успешно успява да покрие изискванията за качество, устойчивост, управление на историческите дадености и напредък и първа успява да предложи на своите посетители продукти на алтернативния туризъм. Реализираният проект от общината съчетава принципите на икономическа, социална, екологична и културна устойчивост.

Надур се намира на остров Гозо. На тази територия се отглеждат ябълки, праскови, круши, сливи, портокали, лимони и др. Общината има богато културно наследство – няколко кули - Ta' Sorn Tower и Ta' Kenuna Tower, фестивал "Mnarja", който се празнува на 29 юни и води началото си от малтийските сезонни ритуали. Общината разполага и с райони, които се отличават със своята рядка красота и живописност.

Стратегията за развитие на туризма в Надур обхваща следните направления:

- Качество на живот;
- Запазване и развитие на природните богатства;
- Възстановяване на скрит съкровища и културни местности;
- Инициране на по-голямо търсене в областта на туризма;

- Предприемане на международни инициативи за събиране на ноу-хау в областта на европейските политики и рекламиране на острова.

С население от едва 4700 души и голям процент от територията, излизащ от разрешената за развитие зона, Надур успява в развитието си на туристическа дестинация в областта на селския туризъм и вероятно е единствената такава дестинация в Малта. Благодарение на тази успешно реализирана стратегия, Надур получава Отличие за туристическа дестинация на базата на:

- **Потенциал за агро-туристическата дестинация** – Общинският съвет на Надур е катализатор на за развитието на туристическата дестинация. Общината е закупила 7000 цитрусови и маслинови дръвчета, които са били предоставени на местните фермери под формата на субсидия. Тази инициатива не само довежда до съживяване на селскостопанския сектор, но и повишава култивацията в равнините на общината;
- **Комбиниране на туристическото преживяване и местните интереси** – общината е идентифицирала фермери, които са били положително настроени към проекта и ги е насърчила да позволяват на туристите да берат плодове. Тъй като първоначално общината се е изправила пред много скептично настроени и консервативни производители, първоначално е започнала да работи само с най-позитивно настроените, като е залагала на това, че по-консервативните ще променят мнението си, като видят проекта в действие;
- **Културно и природно наследство** – разработени са 6 маршрута за разходка, които съчетават красивата природа със селскостопански дейности като брането на плодове. Общината организира събития, които се превръщат в традиция и впоследствие са включени в туристическият календар на Надур, като например Карнавалът на Надур (има сатирична тематика и се посещава от все повече хора), Фестивалът на виното (тридневна дегустация на вина), Коледният пазар и др. Тези фестивали са едно отлично допълнение към агро-туризма и опосредстват запълването на пазарната ниша за реализиране на местните продукти.
- **Дейности по реставрация на исторически паметници**, което обогатява предлагания исторически продукт и привлича все повече любители на историческия туризъм.
- **Дейности по „разкрояване“** – общината предприема редица дейности по подобряване на местната инфраструктура, оказваща пряко влияние върху потреблението на туристическите продукти.
- **Промоция на дестинацията като място за организиране на срещи и конференции** – в последните години се засилват приходите от конгресен туризъм.
- **Организиране на еднократни събития**, като срещи между кметове, провеждането на обучения за усвояване на средства от Европейските фондове, честване на 50 години от основаването на ЕС и др.

За изминалото време след въвеждането на тези туристически продукти общината е успяла да докаже на практика, че избраните от нея методи са довели до успешни резултати, привлекли са туристи, успели са да интегрират местните общности и да използват стратегически местните дадености без да ги унищожават безвъзвратно. Като краен ефект от реализирането на този проект е било отчетено покачване в степента на заетост.

Приложимост на добрата практика:

Ценността на предложената добра практика се състои в доказани във времето успех на предложения план за развитие на селски туризъм. Добрата практика показва, как една селска община успява да се развие успешно като туристическа дестинация посредством предприемането на редица **взаимно свързани** действия. Най-важното тук е, че община Надур предприема инициативи не за развитието на туристически продукти, а по-скоро инициативи, стимулиращи създаването на туристически фирми. Ролята на общината е да създаде предпоставките (на ниво политика и икономически), така че местното население да пожелае да създаде бизнес в този сектор. Ето защо практиката е много ценна от гледна точка на това, че общините Златоград и Кирково имат свои стратегии за развитието на туризма. Предложеният успешен подход не е характерен за българската икономика. Двете български общини трябва да се съсредоточат върху подобряване на местната инфраструктура и да инициират събития, в които да участват местните предприемачи, напр. различни селскостопански панаири, инициране на нови фестивали в областта на фолклора и селското стопанство, издаване на печатни материали, които да рекламират туристическите фирми в общините, стимулиране на развитието на селското стопанство и др.

13. Румъния - област Хатег и Национален парк Ретезат

Област Хатег има една от най-красивите природни дадености и е така разнообразна, че често се счита за малко изображение на Трансилвания. За местността са характерни планините, високите пасища, овчите стада, плажовете, дъбовите гори, овощните

градини, поляните и малките села. Територията на Хатег е отправна точка към градовете Дачиан и планините Орастией, както и курорта Геоагиу-Бей, известен със своите древни минерални извори. Туристическият потенциал на Хатег се определя от природните, историческите и културните дадености. Живописността на областта се определя от минералните и термалните извори, ловните резервати, както и с разнообразните архитектурни и фолклорни елементи. Със своята надморска височина от 300-400 метра, регионът е един от най-добрите примери за развитие на планинския еко туризъм. На територията е изградена съвременна пътна мрежа, водеща до всички по-големи зимни курорти.

Национален парк Ретезат се намира в близост до градовете Петросани и Дева. Той е единственият национален парк в Румъния, заемащ площ от 140 000 акра. На територията му има над 80 високопланински езера.

Културни забележителности в областта са Рисуваните манастири в Буковина, дървените къщи в Марамуреш и укрепените саксонски села в Трансилвания. В местността и до ден днешен мога да се срещнат фермери, оращи на ръка, овчари с овчи ямурлуци и занаятчии.

На територията на Хатег е разположен архитектурният паметник Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa, изграден през 106-271 г. пр.н.е. от римски заселници. Това е най-значимият религиозен и културен метрополис в провинция Дачия. От него могат да се видят амфитеатъра и останки от останалите постройки. Други архитектурни забележителности в областта са:

- Замъкът в Сантамария Орлеа изграден в бароков стил през 1782 г. и реконструиран през 19 век;
- Крепостта в Налатвад;
- Църквата Сантамария Орлеа, изградена в готически стил през 13 век;
- Манастирът Прислоп.

За туристите се предлагат следните атракции:

- **Планински** - туристически преходи, велосипедизъм, конна езда, зимни дейности (планински преходи със ски), водни спортове (кану, рафтинг, плаване със сал), наблюдаване на птици (над 320 различни видове птици), наблюдаване на диви животни, разглеждане на пещери; за любителите на скалното катерене има маршрути от всякаква степен на трудност. Организирант се летни лагери за деца и други младежки инициативи.
- **Културни** – опит в занаятчийски дейности, разглеждане на средновековни селища.

За популяризиране на дестинацията е изграден интернет портал, съдържащ информация както за местността и всички предлагани възможности за туризъм, така и съдържащ контакти на местните фирми, предлагащи туристически услуги. Удобството за потенциалните потребители е, че след всяка атракция е приложена контактна информация на организациите, които я предлагат.

На територията на Геопарк Хатег се развива и модерен туризъм, в който са заложили инфраструктурни мерки (изграждане на агро-туристически пансиони, пътища и информационни пунктове) и предлагането на нови туристически атракции. Сред новите атракции, най-съществена е създаването на открит музей на динозаврите, обитавали местността Хатег, който включва техни репродукции в реални размери.

Приложимост на добрата практика:

Регионът на Геопарк Хатег е отличен като "Region of excellence" по инициативата на Европейската комисия – EDEN. Той представлява добра практика за развитието на

планински туризъм. Проектът предоставя набор от характерните за планинския еко-туризъм атракции. За да се увеличи потокът от туристи се инициира мащабен проект за създаването на открит музей на динозаврите. Другото, с което тази практика би могла да бъде полезна, е разработеният интернет портал, който е пример за активно интегриране на бизнеса в сектора на туризма. Практиката е напълно приложима за целевите общини, като дава идеи за инициирането на туристически продукти и изграждането на туристически интернет портал.

14. Община Карлово - туристическа дестинация и интегрирани продукти

Общината е идентифицирана като добра практика от гледна точка на доброто развитие на туристическите си дестинации и интегрираното предлагане на туристически продукти. Предлагащите услуги в общината от гледна точка на еко-туризма са:

Туристически маршрути – територията на общината е много подходяща за пешеходен, велосипеден и конен туризъм, а през зимния сезон предлага добри условия за ски-походи. Разработени са еднодневни, двудневни, тридневни, четири-, пет- и шестдневни туристически маршрути с различна степен на трудност. Пример за подобен маршрут е:

- ден 1: Карлово - [хижа Хубавец](#) (3 часа)
- ден 2: хижа Хубавец - [хижа Васил Левски](#) (4 часа)
- ден 3: хижа Васил Левски - вр.Ботев (6 часа)
- ден 4: вр.Ботев - [хижа Рай](#) (3 часа)
- ден 5: хижа Рай - Калофер (6 часа)

Туристически маршрути на територията на общината – това са еднодневни екскурзии до близките на Карлово градове, а именно до град Пловдив, Калофер, Баня, Клисуре, Сопот и др. Екскурзията включва посещение на околните градове и природни забележителности. По желание на туристите се организира дегустация във Винарска изба „Старосел“ или изба „Розова долина“. По време на обиколката си туристите могат да се възползват от дегустация на аромати от маслодайни култури, да посетят розоварене в Бухаловия хан, намиращ се в архитектурно-историческия резерват “Старият град” Карлово или да посетят автентична розоварна в гр. Клисуре и др. Пример за подобен маршрут е и маршрутът Карлово - Калофер – Баня, който включва следните елементи:

- Посещение на къща-музей "Васил Левски" - гр. Карлово;
- Исторически музей - гр. Карлово;
- Разходка из архитектурно-исторически резерват "Стария град" (посещение на Мазаквата къща, Даскал Ботьовата къща, разглеждане фасадите на къщи-паметници на културата и Обредния дом);
- Площад "Васил Левски" и паметник на Васил Левски;
- Посещение на Бухаловия хан и магазин за сувенири;

- Църквата "Света Богородица";
- Отпътуване за гр. Калофер;
- Посещение на Сандевата воденица;
- Посещение и беседа в национален музей "Христо Ботев" - гр. Калофер;
- Посещение и беседа в Даскал Ботьовото училище;
- Посещение на [Девическия манастир в града](#);
- Разходка из Калофер;
- Паметника на Христо Ботев;
- Отпътуване за гр. Баня;
- Разходка в Двореца на Цар Борис III и [дегустация на вина от винарска изба "Розова долина"](#);
- Отпътуване за гр. Карлово.

На територията на общината е създаден СНЦ "Бизнес център – Бизнес инкубатор – Карлово" (БЦ-БИ – Карлово), който е нестопанска организация, създадена по проект JOBS – "Заетост чрез подкрепа на бизнеса" по инициатива на Министерство на труда и социалната политика и с подкрепата на Програмата на ООН за развитие за подпомагане на микро, малките, стартиращите, средните предприятия, земеделските производители и занаятчиите. Целите и усилията БЦ-БИ – Карлово по проекта са насочени към активно съдействие за разкриване на нови работни места чрез подпомагане на безработни, земеделските стопани, микро, малкия и средния бизнес, занаятчиите и групите в неравностойно положение на местно равнище и създаване на устойчива заетост сред населението. СНЦ "Бизнес център - Бизнес инкубатор - Карлово" развива дейност като Туристически информационен център към Националната мрежа за бизнес развитие и е един от 19-те туристически звена в страната, работещи в мрежата. Центърът разполага с подготвена база данни от атрактивни туристически маршрути, места за настаняване и резервации. Атракциите, културните събития и местни занаяти са само част от развлеченията, с които може да се запознаете.

15. Добра практика Изграждане на етнографски музеи и музеи на специфични занаяти, Швейцария

Категория Разработване на нови туристически продукти и дейности

Описание Музеят "Мюлерама" в Цюрих включва изложения на воденици, типове мелничари, видове и начини на приготвяне на брашно и хляб и всичко, свързано с историята на водениците и мелничарските продукти. В Музея на открито в Баленберг туристите могат да видят Швейцария такава, каквато е била преди 500 години. Със своите над 100 етнографски къщи, исторически градини, демонстрация на стари занаяти, над 250 селски животни, музеят в Баленберг създава живописно впечатление за селския живот през отминалите дни.

Източник на информация: Музея Muehlerama - <http://www.muehlerama.ch/>

Музея в Баленберг - http://www.ballenberg.ch/e/index_bb_500.ht ml

16. Добра практика Туризм и за хора с увреждания, Дания

Категория Управленски практики Описание Хората с увреждания обичат да пътуват и да прекарват своето време със семейството и приятели. За тях туристическите преживявания са много по-емоционални. Добра датска практика е предоставяне на информация, насочена към тази целева група. В Дания има над 1300 места, специално пригодени за туристи с увреждания. Актуална база данни се поддържа в страницата на Официалните пътеводител за Дания. Местните власти издават специализирани справочници с обекти, пригодени за хора с увреждания – музеи, ресторанти, транспортни средства и др. Освен забележителности, хората с увреждания могат да прекарат и свободно време сред природата. Датската агенция по горите и природата поддържа база данни с над 100 природни места за посещение, достъпни за хора с увреждания. Източник на информация

The Official guide to Denmark with Danish Tourism and Travel Information
<http://www.visitdenmark.com/international/engb/Menu/turist/inspiration/tilgaengelighed/di/sabled-in-denmark.htm> C

17. Добра практика Популяризиране на дестинация чрез инициативата Европейска столица на културата

Категория: Маркетинг на туристически продукт

Описание Инициативата започва през 1985 г. от Съвета на министрите на ЕС. Идеята е да се покаже богатството, разнообразието и приликите на европейските култури по едно и също време. След избора на Люксембург за Европейска столица на културата през 1995 г., сега регионът се подготвя за втори път за предизвикателства – културни, икономически, туристически. Организационния комитет (Клуб 2007) е амбициран да управлява събитието по ефективно. Някои от ключовите дейности за успеха на проекта са: привличане на допълнителни спонсори, подготовка на презентационни материали на региона на Люксембург, поддръжка на актуална и функционална Интернет страница за проекта на 3 езика (английски, френски, немски), улесняване бъдещия престой на туристите с актуална информация, привличане на доброволци за участие и др.

Източник на информация: Luxembourg – European Capital of Culture 2007

<http://www.luxembourg2007.org/GB/index.html> Страна Люксембург

18. Добра практика Възможности в последната минута, Германия

Категория Маркетинг на туристически продукт

Описание Германците са една от най-активните туристически нации. Германският турагент Travel 24.com предлага възможности за екскурзии в последния момент (last minute). Идеята е туроператорите да могат да запълнят изцяло своите туристически групи. От друга страна, ценовите оферти са значително по-изгодни за туристите. Инициативата last minute е успяла да формира един напълно нов тип туристи, които изчакват изгодни оферти за интересни дестинации. Travel24 поддържа актуална Интернет страница, на която могат да бъдат проверени текущите оферти.

Организирано е добро търсене в сайта по периоди, места за отпътуване, желани дестинации, цени и др.

Източник на информация: Travel 24 ;www.travel24.com

19. Добра практика Развитие на пещерния туризъм в Родопите, България

С над 3,5 млн. лв., осигурени от управляваната от Министерството на регионалното развитие и благоустройството Програма за трансгранично сътрудничество Гърция-България 2014-2020 г. ще развият пещерния туризъм и ще опазват прилепите в пограничния регион между двете страни.

Първият финансиран проект е за **развитие на минния туризъм** в общините Мадан и гръцката Пилеа-Хортиатис и е на стойност над 1,4 млн. лв. С част от средствата ще се подобри достъпът до пещера „Шаренка“ край българския град. Една от атракциите в нея са восъчните фигури в естествен ръст на древни траки-миньори. През Бронзовата епоха те са добивали полезни изкопаеми в пещерата и са ги преработвали на място чрез специална пещ. С друга част от финансирането изоставен рудник ще бъде пригоден за туристически посещения. Планирано е в мината да има две изложбени помещения, в които да бъде подредена музейна експозиция. Ще бъде възстановена старата железопътната линия и по нея ще се движи минен влак.

По проекта ще бъде обновен и преоборудван единственият по рода си Музей на минното дело в Мадан. Неговата гордост е уникалната „Кристална зала – Родопски кристал“, която показва богатството и красотата на подземния свят с колекция от 581 минерала. Предвижда се още към музея да заработи информационен център, да се обнови пространството пред сградата и да бъде разработен маркетингов план за развитие на тематичен туризъм. Основната идея на проекта е мините и кариери в трансграничния българо-гръцки регион да се превърнат в атрактивни и функциониращи места за посещение.

От българска страна с над 1,1 млн. лв. се обнови **Музеят на родопския карст в Чепеларе**, който е единственият музей на пещерите в Югоизточна Европа. Реконструирани са всички помещения на сградата, като е запазено функционалното им предназначение. Монтирана е нова декорация, имитираща карстова пещера с отливки, която е изключително впечатляваща и атрактивна. Обособено е помещение за сувенири. Пространството в централната зона на сградата е преустроено в мултимедийна зала. Изцяло обнорено е и оборудването в музея - експонатите са разположени и аранжирани върху съвременни нови стъклени шкафови, изложбени маси, полици и витрини.

20. Практика Аква хотел Златоград **СЪЗДАДЕН С ИДЕЯТА ДА ПРЕДОСТАВИ УЮТ, ДИСКРЕТНОСТ И СПОКОЙСТВИЕ**

Разположен в най-южния град на България, сред разкриващите се приказни гледки към Родопска планина, Аква Спа Хотел Златоград предлага вълшебно съчетание между релаксиращи спа процедури и непосредствена връзка с природата. Хотелът разполага с 24 луксозни стаи, минерални басейни, джакузи, лоби бар, ресторант, фитнес и модерно оборудван Спа център.

СПА ЦЕНТЪР

- Парна баня с ароматерапия
- Финландска сауна с ароматерапия
- Релакс стая
- Зимна стая
- Лятна стая
- Инфрачервена сауна
- Body Shape Технология
- Фитнес зала
- Детска солна стая - Солната

стая пресъздава атмосфера, максимално близо до природата. Целта е да се неутрализира вредното влияние върху организма на редица неблагоприятни фактори – стрес, замърсяване на въздуха и околната среда, психическа и

физическа натовареност, динамична работа. В детската солна стая подът е насипан със „завидно“ количество хималайска сол - едно от средствата за поддържане на антибактериална и стерилна среда. Децата често проявяват чувствителност към замърсяване и алергени. Техните рефлексии за управляването на секрети като „издухване“ и „откашляне“ не са развити напълно. Солна терапия в контролирана среда е изключително решение за справяне с упоритите, продължителни и досадни проблеми на невръстната им възраст. <https://spazlatograd.com/>

21. Практика - Ваканционно селище Романтика – Кирково

Възможности са настаняване и отдых – в малки къщи, големи къщи, къщи на отсрещния бряг, всички индивидуализирани, както и в хотел.

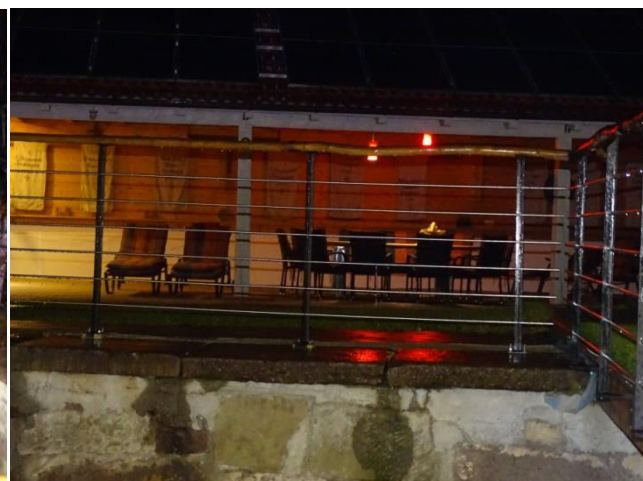
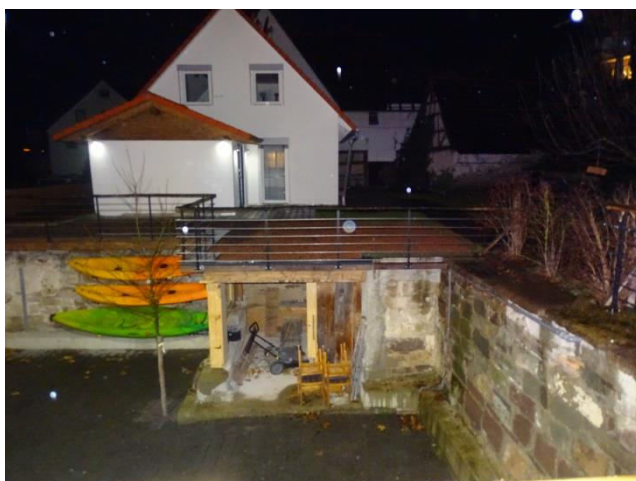
За собствениците най-важното е гостите да останат доволни, да си починат добре и когато си тръгват, да са с убеждението, че ще дойдат пак. Гостите могат да се къпят в двата външни басейна, да ползват шезлонги. Или да ловят риба – може всеки, независимо дали има риболовен билет, от всеки край на язовира. Ако на гостите не им се риболовства, могат да си поръчат риба в ресторанта – приготвена. Също така може да си направят барбекю. Ако не им се яде риба, могат да ловят, да се снимат с едрите риби и да ги пускат в езерото/зарибено с шаран, бял амур и толстолоб/. Ако им е по сърце риболов в течащи води, река Върбица е прекрасна възможност. Могат да обиколят околностите, да видят Дървената джамия на седемте моми в Подкова, Тракийските скални светилища край Бенковски, Скалните костенурки, Водениците в Шумнатица, Природен феномен Крокодила, Крепост Устра, Счупената планина и Вятърния камък. Не е далече и Златоград /около 25 км./. А защо не да прескочат и до Гърция. ГКПП Маказа е на 8 км. след нас. Бяло море е на 40 км. от селището/Фанари/. А първия град след границата /Комотини/ се намира на 20 км. Безплатно е използването на парната баня, сауната, фитнеса и вътрешния басейн намиращи се в хотела. Селището разполага и с площадка за волейбол на пясък, която е осветена и вечерно време и може да си организират турнири по всяко време. Разполагаме и със животински кът. В него може да видите щраус, паун, еленчета, патици, токачки и други видове животни. За тези които са любители на чевермето разполагаме с уред за печене, на който могат да си приготвят агнето. <http://romantikakirkovo.com/>

22. Практика - Пансион /къща за гости/ „Bed & Bike“

Обект, реализиран по проект Лидер - в експлоатация от 01.01.2018г., който се намира в идиличното градче Трихтинген, Германия. Пансион за туристи и колоездачи, с леглова база от 20 места, има магазин с уютно кафене и указателни табели. На разположение на гостите има безплатна станция за зареждане на електрически велосипеди и зона за барбекю, както и шезлонги и каяци. Семеен бизнес на фамилия Фишер. Нови единични стаи, двойни стаи, семеен апартамент от 39.00 EUR. С напълно оборудвани кухни, кафе машина, телевизор, пералня, сушилня, безплатна станция за зареждане на електрически велосипеди, барбекю край потока, сушилня, сервиз за ремонт на велосипеди, пикап, транспортно обслужване, кану за рафтинг. Безплатен WiFi. **Обектът предлага на всички „велосипедисти“ и е-велосипедисти, както и на почиващите гости и бизнес пътниците модерни възможности за настаняване.**

<http://www.bed-und-bike.de/>

 Европейски земеделски фонд За развитие на селския район (ELER) Тук инвестира Европа в селските райони		 Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR LÄNDLICHEN RAUM UND VERBRAUCHERSCHUTZ	 LEADER ERHEBEN WIRKUNG		Neubau Radpension Bed & Bike Europäischer Landwirtschaftsfonds für die Entwicklung des ländlichen Raums (ELER): Hier investiert Europa in die ländlichen Gebiete.
--	---	--	---	---	--

23. Проект „Раят е на прага ти“ – Фантастично колоездене, туризъм и още ... www.rad-und-wanderparadies.de

Пешеходни обувки в колата, колела на покрива: оставете цялата суматоха зад себе си; презаредете батериите си в чист въздух от Шварцвалд! Там, където най-популярният ваканционен регион на Германия се среща с Немските Алпи, при изворите на Некар и Дунав, райското колоездене и туризъм ви очакват. Намира се само на час от Щутгарт, Фрайбург, Констанс и Швейцария. С А 81, В 31 или В 33 вие сте с нас за нула време - и точно по средата в чиста природа.

Дали за „малки бягства“ през уикенда или за цяла ваканция: райският и велосипеден райски кът ще ви изненадат със своето разнообразие и ще се убедят в качеството си. Колко прекрасно е да карате колоездач по тихи пътеки, независимо дали спортувате с много височина разлика или сте се отпуснали с пътуването или с електронния велосипед. Или да открием нашия нископланински рай по добре поддържани туристически пътеки. А вечер като гост в живописни селца и исторически градове, където немската кухня се комбинира с финес гостилниците на Южен Баден.

На посочения уебсайт са поставени най-красивите обиколки и много нови неща, както и най-добрите съвети за обслужване, ресторанти, хотели, събития, вътрешни съвети ... Позволете си да се изненадате; има какво да открием!

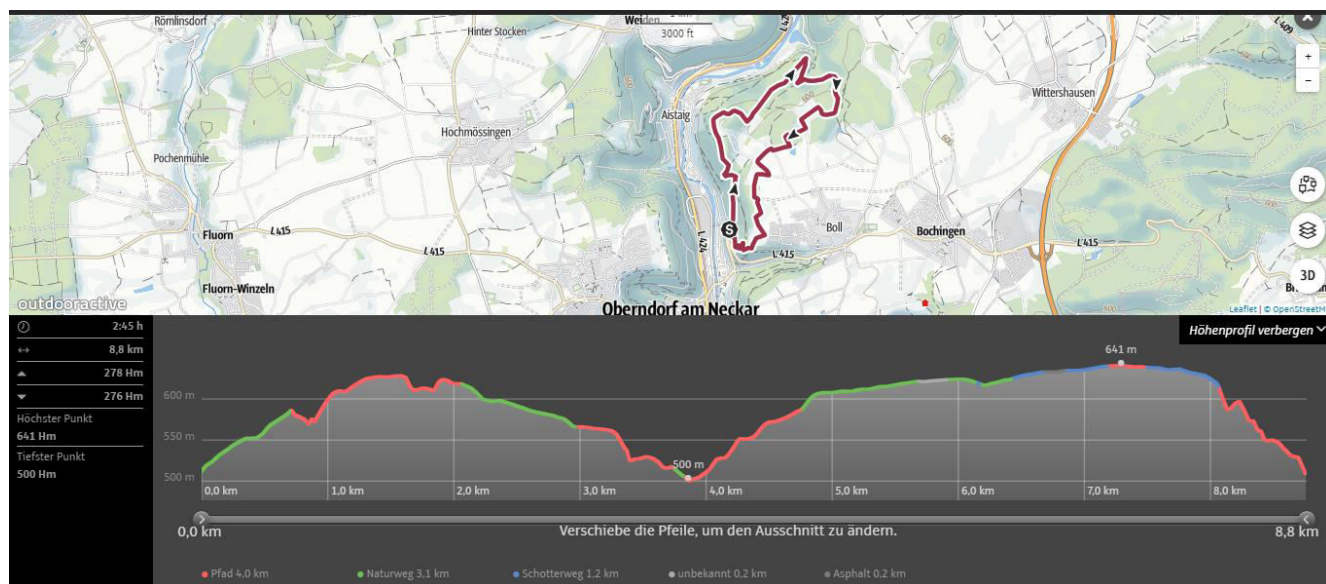
Рай за туристите - над 30 туристически маршрута

Над 30 маршрута през най-красивите пейзажи са в центъра на рая за туризъм Шварцвалд и Германските Алпи. Това варира от удобния полудневен поход до възискателна обиколка, като например в пролома Гауч край Хюфинген или до замъците около Шрамберг. Те са пешеходни маршрути с гарантиран опит: те са планирани и проектирани според високите изисквания за качество. Някои от тях са сертифицирани като премиум или с повишена трудност. Критериите за качествени маршрути включват пейзажа, културните аспекти, възможностите за почивка и знаците. Качествен стандарт с бъдеще, защото той се сертифицира повторно на всеки три години. Активните туристически приятели от Асоциацията на Шварцвалд и Германските Алпи, заедно с туристическите служители на двата района и общините, гарантират поддържането на качеството.

Пешеходните маршрути са проектирани като кръгови маршрути и са дълги между 6 и 20 километра. Така туристите могат спокойно да ги покрият за половин ден или цял ден и да се върнат към началната си точка. Кръговите маршрути са разработени със знаковите системи на Асоциацията на Черната гора и Асоциацията на швабските алби. Всички маршрути са подробно описани, с атракции и забележителности, различна

степен на трудност, картографирани, снабдени с GPS данни за маршрута. Може да бъдат получени безплатни туристически брошури от туристическите бюра в Ротвайл и Шварцвалд-Баар-Крайс.

Рай за велосипедистите: маршрутна мрежа с 30 обиколки и около 1150 километра!

11 от тях са лесни, 14 са средни, а 5 са трудни. Както при ски пистите, са маркирани в синьо, червено и черно.

Далеч от трафика и шума, участниците са е „горе“ във всяко отношение. В рая за колоездене и туризъм има някои маршрути на 800 до 1000 метра без много наклони. Но тук се включват и амбициозните спортисти. Пътните колоездачи ще намерят учебни маршрути по малко използвани странични улици, а планинските колоездачи ще се насладят на възискателни маршрути. Предоставят се брошури, маршрути с GPS координати. В района са изградени 37 велопътеки с партньор природен парк Шварцвалд.

Продукти - направо от фермата

Вълнуващо е да откриете Шварвалд и Горен Некар като туристи. Но може да опитате някои от многобройните селскостопански специалитети от този регион, Те са истинско лакомство:

- Домашно приготвени хляб и питка от каменната фурна;
- Сезонни зеленчуци и тестени изделия;
- Спиртни напитки и ликьори от местна дестилерия,
- Торти, бисквити, конфитюр
- Вкусни продукти с регионален произход: сертифицирани от ЕС органични продукти, произведени от водно биволско мляко, водно биволско месо и колбаси, яйца и картофи от собственото ни конвенционално отглеждане и други!